

KIS-803 – Gl. **abri** (p. 158), **appel au secours** (p. 160), **éolienne** (p. 161), **épisode** (p. 162), **inanition** (p. 163), **étiologie, sémiologie, symptomatologie** (p. 165), **théorie** (p. 167), **organique** (p. 168), **psychogénèse** (p. 168)

(GC ha GE – 09-10 03)

[Evezhiadennoù e sigur al labour renet gant Gab Cherel da sevel *Geriadur ar Verdeadurezh* (GEVER.)]

ABRI

[GC – 11 09 03] Lakaat a ran kemm etre Br. *aior*, *goudor*, *gwasked*.

Evidon ez eus gant *goudor* ha gant *aior* un durc'hadur ster louereel kentoc'h, ha gant *gwasked* un durc'hadur goubareel kentoc'h. Ken ma kinnigan :

1) Br. *aior*, da gevatal da Gl. *abri* "lieu protégé de la houle, du vent".
E se e heulian Roperzh AR MASON :

“É kreiz en teùenneu ihuel
E saù a-blom
Dreist er mor bras,
Éh es étre glanneu tioél,
Don ha grellek
Un oufig glas.

[...]

“Hani,
Nameit en éned mor,
Ne za éno da glask aior.
Guen kann ha guerh e chom er jibl,
E toul sibl
En aber.¹”

¹ “En aber goué”, Roperh er Mason, *Chal ha Dichal*, Moladenneu “Dihunamb”, en Henbont, 1943, pp. 21-22.

“Ur uéh é tas de glah aior
Ul lestrig guen ag en donvor.²”

“Ji ! Setu ar skumen e sko doh hon aior.
Tioéloh é en noz ha kriùoh kriù er mor.
Mal é téhel d'er porh ha lakat pen e biz.³”

“Bout éh es ar er mor
Ur vatimant é klask aior ;
Ha chetu blèieu hir ma jèl
Skanù én àuel.⁴”

2) Br. *goudor*, da gevatal da Gl. *abri* "habitable, petite cabine".

“La plupart des « pêche-promenade » comportent une cabine, ou tout au moins un abri, on dirait presque un habitacle.”

“*War an darn vrasañ eus ar bigi pourmen ha pesketa e vez ur gludenn, ac'hoel ur goudor, hogos un arovan*.⁵”

3) Br. *gwasked*, da gevatal da Gl. *abri* "protection, couverture (météo)".

“Le débutant envisageant une croisière s'assurera de la couverture météo dont il disposera dans les jours à venir.”

“*An deraouad a soñj en ur morvale a zalc'ho kont eus ar gwasked hinouriel a vo en e gerz en devezhioù da zont*.⁶”

Kement-se a sellan evel durc'hadurioù ster, Br. *goudor* ha *gwasked* o wiskañ bep a sterva ledanoc'h eget pezh a zo meneget amañ a-us. Dre se e kinnigan ober gant Br. *goudoriñ* pe Br. *gwaskediñ* da gendec'heriañ Gl. *protéger, s'abriter du vent, de la pluie, etc.* Alese, e GEVER. :

“**Eaux abritées** rannvor b.-ioù gwaskedet.

² “Sorbien goh”, id., *ibid.*, p. 65.

³ “Nozeh er heneil adkavet”, id., *ibid.*, p. 70.

⁴ “El lestr goulé”, Roperh er Mason, *Dek Sonenn*, emb. e-maez kenwerzh gant Bodadeg ar Sonerion, 1955, p. 19.

⁵ Sl. La-13, pp. 358-359.

⁶ Sl. La-13, pp. 59-60.

“Pour une même force de vent, on peut conserver toute la toile en eaux abritées, mais être obligé de la réduire nettement si le bateau tossé dans un mauvais clapot.

“*Evit an un nerzh avel e c'haller, pa vezer en ur rannvor gwaskedet, mirout al lien a-bezh, hogen bezañ rediet d'o bihanaat ervat mar tos ar vag ouzh ur saflik diharak.*”

“La baie de Quiberon offre un périmètre de navigation parfaitement abrité des vents dominants.

“*Bae Kiberen zo un tachad merdeñ gwaskedet peurvat diouzh an avelioù boasañ.*”

Capote disgwent *g.-où*, gwaskedell *b.-où*.

[GE – 08 10 03] A-du ganit evit arverañ an tri ger meneget gant ma ve spisaet kemeradur pep hini. Pezh a rez, a gav din. Gerdarzh *aïor* n’anavezan ket. Evit *goudor* < *gou-* *to* *-er* (kv. Kb. *godo*). *Gwasked* < *gwa-* (= *gou-*) - *sked* (= *skeud*).

APPEL AU SECOURS

[GC – 11 09 03] AAB a ginnig :

“Il est facile de lancer un appel au secours par le canal 16 de la VHF.”

“*Aes eo kas ur galv skoazell dre sanell 16 ar GUT.*”

GE a ginnig :

Br. *galv* / *galvadenn da sikour pe goul sikour, goulenn sikour*.

[GE – 08 10 03] Ha ne ve ket mat dispartiañ an daou geal : *a)* aesaat pezh a ra *udb.*, *b)* klask tennañ *udb.* eus ur blegenn diaes ? Br. *skoazell* a zec’her *a)* ha dre berzh trealladur eo deuet da zec’heriañ *b)* : Gl. *aide, secours, assistance* zo dezho mui pe vui an daou gemeradur. Br. *gwarded* zo nesoc’h da *b)* dre arver Br. *gwarded* ha dreist-holl Kb. *gwardedu* "to deliver, save, rescue, succour, h.a." — a zurc’hadur ster hag a c’herdarzh emañ a du ’rall gant La. *succurro* "secourir, porter secours, remédier à (etre sterioù all)". Kinniget ’m boa *gervel da sikour*. Mar erezer ouzh an amprest *sikour* e rafed gant *galv da wared* ?

ÉOLIENNE

[GC – 21 01 00] “Les éoliennes et les panneaux solaires peuvent être à bord de précieux auxiliaires pour maintenir la charge des batteries.”

Sz. *windmill, windpump*.

An diskoulm aesañ evit kenderc'heriañ anvad seurt ardivinkoù eo tremen dre an “hent displegus”. Da c’hortoz gwell e kinnigan : Br. *ganer dre avel, ganer dre heol* a-dal da Gl. *éolienne, panneau solaire*. Alese : “*Ar ganerioù dre avel hag ar ganerioù dre heol a vez war vourzh trevnadoù kevelat da zerc'hel bec'hiet mat an daspugneroù.*”

[GE – 17 03 00] Gortoz a raen un termen savet diwar *avel* pe *gwent* ha *rod* pe *biñs*... An anvad alamanek a lennan er geriadur zo *Windrad*, tost d'ur Br. *gwentrod*.

Gl. *panneau solaire*, Al. *Solarzellengenerator*. Anv ebet da sevel ur charbañ alamanegheñvel ! Pa reer *dourdredan, gwreztredan* eus an tredan ganet a-ziwar fiñv an dour hag argemmoù ar wrez, e lunior an termen *heoldredan* ; ha *dourdredanva (dourva), gwreztredanva (gwrezva), derc'hanva* eus ar greantioù ma kenderc'her tredan hervez ar gremmoù desellet, e lunior moarvat *heoldredanva (heolva)* ivez. Amañ avat ez eus kel, n'eo ket a c'hreanti, met a unvezioù bihanoc'h ; an anvad eeunañ eo *ganer heoldredan*.

O vont dre an hevelep hent e komzor evel just eus *aveldredan* ha, da aroueziñ an dachenn ma emañ plantet ar gwentrodoù, eus *aveldredanva (avelva)*. Krommelloù a lakaan rag aon na ve forc'hellek anvadoù ken krennet ha *dourva, gwrezva, avelva*... Arveret e c'hallfent bezañ bepred e korf un destenn, evel stummoù berraet, goude reiñ ar stumm hir da gentañ evel ma reer (a zlefed ober !) gant an teskanvioù.

[GE – 10 03 01] Valleek eo *ganer aveldredan*. Gwell e ve kemer skouer diouzh Al. *Windrad* ha Sz. *wind mill* : *gwentrod* pe *gwentveilh, gwentviñs*... (pe *avel*...).

[GC – 11 09 03] Kinnig AAB : pellaat diouzh an deskripañ ha mont dre al leterc'hañ (pezh na reomp ket a-walc'h, hervezañ) kuit a *avel, gwent, rod, biñs, meilh, ganer* hag o deveradoù ha kenstrolladoù. Heñvel eo un *éolienne* ouzh ur vilin avel, ouzh ur skobitell :

“C. **scobitell**, tr. « cest le molinet que les enfans mettent au bout dung baton pour tourner contre le uent, lat. giraculum »” (GIBR. p. 2876).

AAB a ginnig deverañ, diwar an hevelep bonad ha hini *skobitell*, an nevezc'her Br. *skoberell* a-dal da Gl. *éolienne*. Me gav din eo degemeradus ar ger nevez-se.

[GE – 08 10 03] Br. *skobitell*, ne ve ket ar wech kentañ ma tegemer-femp ur ger dianav e c'herdarzh ; met digej diwar varteze ur bennrann *skob*-ha deverañ diwarni a ya enep da bleustroù ar yezhouriezh evel m'he embregomp... A-du gant AAB ha ganit evit lezel a-gostez *biñs*, *milin*, *meilh*, *ganer* (hemañ a zerefe, nemet e rafe degouezhout gant charbañchoù : *gremmc'haner dre avel*, *aerc'hremmc'haner*). Gwell ivez lezel *gwibell* a 'm eus kinniget a-dal da Gl. *hélice* (*gwibell an aerwibell* !) Degas a rafen ur stirann all : *-luz-* (hBr. *-lus-* “mettre en mouvement, mouvoir⁷”) nad eo bet arveret betek henn nemet e domanioù pell diouzh ar C'halvezerezh treloc'hel : er Bredelfennerezh dre an deverad *luzad*⁸, en Dareulerezh (*azluzañ*, *korluzañ*⁹), er Yezhoniezh (*deluzañ*¹⁰); ha luniañ *aerluzell* (*-ell* "ardivink", *-luz-* "lusket", *aer-* "gant an aer"); diwar *-luzell* e c'hallfed deverañ termenoù kalvezel all : *dourluzell*, *morluzell*, *froudluzell* (emeur oc'h arnodiñ ardivinkoù danvorel evit danveziñ gremm ar froudoù), *mareluzell* da envel an ardivinkoù loet e stankell ar Renz. Soñjal a c'hallfed ivez e deveradoù all diwar *aerluz-* : *aerluzerezh* "ijinerezh an aerluzañ", *aerluzour* "arbennigour an aerluzañ", h.a.

(PK ha GE – 18-21 09 03)

ÉPISODE

[PK – 18 09 03] Emaon gant un droidigezh en deus SM boulc'het diwar istor Jekyll ha Hyde, gant STEVENSON. Kudennoù a sav gant termenoù 'zo evel Sz. *episode*.

⁷ Sl. DGVB 248.

⁸ Sl. GBLF. ¶¶ 1023 hh.

⁹ Sl. Sl. La-09, pp. 79-80.

¹⁰ Sl. La-12, p. 241.

[GE – 19 09 03] Sz. *episode*, Gl. *épisode* a arverer gant daou ster : a) "rann ur steudad, rann ur stirad¹¹ (pe lodenn...)" ; b) "arroud eus darvezadur un istor, ur film, ur pezh c'hoari, sellet evel a eil renk pe get e-keñver an niñv". Evit ar ster a) ne welan netra gwell eget *rann stirad*, *rann steudad* (pe *lodenn...*). Evit ar ster b) eo e ranker sevel un termen nevez ; lezel a rafen a-gostez an deveradoù diwar *darvoud*, *c'hoarvoud*, *niñv*¹², korvoet mat endeo en domani-mañ. Kentoc'h ez afen war-du un deverad diwar *real* ("ober, moned, ersav") ha sevel *realiad* (evel ma 'z eo un *teuliad* un heuliad teulioù ez intentfed ur *realiad* evel un heuliad realoù) ; ober gant *realiad* pa vez anv eus un tamm eus an niñv kreiz, gant *adrealiad*, *eilrealiad* pa reer anv eus ul lankad realoù en ardro an niñv kreiz.

[PK – 20 09 03] Daoust din kavout kaer ar ger *realiad*, 'm eus aon eo *rann stirad* a glotfe ar gwellañ gant an destenn amañ : daou arvest eo a wel Utterson dre e zamgousk, daou hurlink o tistreiñ a-hed an noz, gant an hevelep penndudenn, Hyde, o reuziañ enno, ha spontus ouzh spontus bewech. Nemet ober gant *arvest*, hep klask pelloc'h ?

[GE – 21 09 03] Sz. *episode* zo kemeret enta er ster diarneuz. Anv zo eus lankadoù un hurlink. N'eo ket dav enta daveiñ d'al lennegezh pe d'an arvesterezh. Termenoù e-leizh zo e brezhoneg da aroueziñ ur prantad amzer ma c'hoarvez un darvoud, poanius alies : *barrad*, *frapad*, *laziad* (skrivet *lajad* e NDBF), *kaouad*, *maread*, *resmiad* (evitañ da vezañ moarvat ur stumm eus *remziad* e tleer e virout er skrivadur-se, dre ma 'z eo aet disheñvel mat e ster), *reuziad* (*reuziañ* a arverez dres), *skouflad*, *skoulad*, *salead*, *taolad* ha re all c'hoazh moarvat...

(LM ha GE – 03-04 10 03)

INANITION

[LM – 03 10 03] Goulennet ez eus bet diganin penaos treiñ Gl. "*mourir d'inanition*". Ha bastus eo "*mervel diwar naonegezh*" da 'z meno ? Ne hañval

¹¹ Sl. GEME, pp. 96, 204.

¹² Sl. La-13, p. 143 & *passim*.

ket din adkavout ster resis ar galleg a denn d'ur stad a c'houlloidgezh, a c'houllo(n?)der.

[GE – 04 10 03] Daou gemeradur zo da Gl. *inanition*. En arver boutin : *je meurs d'inanition* a zegouezh e Br. *naon bras 'm eus, marnaoniet on, duet on gant an naon*, h.a. En arver mezegel e verk an termen ur stad kleñvedel diwar an diouer mezhur (ha naon en defe pe get ar gouziviad), azonet gant ar c'holl pouez, an dizeriadur bevedel, ar strafuilhoù bred, h.a. Ne zere ket deverañ diwar *boued*, rak an diouer boued zo un amplegad hepken, na diwar *mag-*, rak ar stirann-se zo engwezhiet endeo en termenoù o verkañ an diouer boued (sk. : *ur bugel, ur boblañs isvaget*) hag adarre gwell na veskañ devouder ha devouded. Ar gudenn-mañ hon eus bet tro da bleidiñ ganti c'hoazh ha dibabet eo bet debarzhañ *mag-* d'an degas boued ha derc'hel *mezhur(-)* da zanvezadur ar boued gant ar bevedeg¹³. A se e kinnigan Br. *disvezhur*. Soñjal a rafed ivez en *isvezhur*, nemet e klever gant ar ger-mañ un derez skañvoc'h eus an *disvezhur*, a vez bepred ur stad c'hrevus.

En domani-mañ evel e kalz domanioù all eus ar Gleñvedoniezh e vez an hanc'herieg o neriñ hervez an diarselloù, hervez an aozerion ivez. Da gaout un alberz eus ar strouezh geriadurel o ren eno, e c'hallfed sevel taolenn ar c'henglotadurioù etre ar yezhoù.

Da gevatal da Gl. *inanition* e vez roet Sz. *inanition, starvation, limophthisis*, Al. *Unterernährung* (ent diarlenn : "isvagadur, isvezhur"), *Entkräftung* (ent diarlenn : "dinerzhadur"), *Verhungern* (ent diarlenn : "mont da get gant an naon"), hag ivez *Inanition* ! A-dal da Gl. *dénutrition* emañ Sz. *denutrition, hypoalimentation, subnutrition* hag Al. *Unterernährung, Ernährungsstörung, Nahrungsentzug, Nahrungsrückgang, Ausnährung*. Kevatal da Al. *Unterernährung* e kaver, ouzhpenn an termenoù a-zioc'h : Al. *Hypothrepsie, Mangelernährung*, Gl. *hypothrepsie, sous-alimentation, Sz. hypothrepsia, malnutrition, subalimentation, underfeeding, undernutrition...*

Amañ c'hoazh e c'hell ar brezhoneg emvataat eus e zonedigezh diwezhat war an dachenn, eostiñ ar c'herc'h hadet er yezhoù all en ur beurwentañ ar pell. Dav eo dispartiañ savboent ar vouetadurezh (kementad ha doaread ar boued) ha savboent ar c'hennevid (tonkad ar boued er bevedeg). E kant ar vouetadurezh emañ ar stadoù e dalc'h kementad ar boued euvret : ar reñver (*usvag*), an diouer

¹³ Sl. La-08, p. 246.

(*isvag*), an ezvezañs (*anvag*) pe ar stadoù e dalc'h an doaread (*mivag*): digempouez etre ar c'hedelfennoù (negez vitaminoù), bezañs elfennoù nozus (alkool da skouer), h.a. — erfin ar stad reol (*hevag*). E kant ar c'hennevid¹⁴ emañ reñver an ennevid (pe bevelaat) e-keñver an eznevid (pe disvevelaat) (*usvezhur*), reñver an eznevid war an ennevid (*isvezhur*, a zo an *disvezhur* an derez olañ anezhañ); strafuilhoù doareadel ar mezhur (*mivezhur*) zo en o zouez kleñvedoù niverus (diabet, gwadusvec'h kolesterol, h.a.).

(GE da YVT – 16-18 10 03)

ÉTILOGIE, SÉMIOLOGIE, SYMPTOMATOLOGIE

[GE – 16 10 03] Ster orin *étiologie* zo "(diskiblezh a zo he divoud ren) studi an arbennoù"; goude degemer an termen en o hanc'herieg o deus ar vezeion astennet e ster dre lavarout *l'étiologie d'une maladie* e-lec'h *les causes d'une maladie* (daoust ma kendalc'h ar geriadurioù mezegel da venegiñ an astenn ster-se evel "*un abus de langage*¹⁵"). Evel just, n'eo ket faziek lavarout *an arbennelezh*, *ar par arbennel* pa gaver mat kemer ur savboent hollekoc'h. Gouzout ivez ez eo *arbennouriezh* "studi an arbennoù en un dachenn lavaret (er Vezekniezh pergen)" hag *arbennoniezh* "studi brederel meizad an arbenn". Dre emvataat eus pennaennoù ar yezhouriezh kentradet gant VALLÉE, e kasomp ar brezhoneg d'ur resisted dianav d'ar yezhoù all.

Ur skouer all eo Gl. *sémiologie*. Emdroadur zo bet ivez en dachenn-mañ eus an hanc'heriegoù, unan kemplezh evit gwir.

Gwechall, e saozneg ar Vezekniezh ha, da heul, er yezhoù all, e veze kevenebet *sign* "erzerc'had ur c'hleñved stadet ent ergorel gant ar mezeg" ha *symptom* "erzerc'had diskleriet gant ar c'hlañavour"; hiziv e tenn ar geveneped da steuziañ ha, mar bez arveret bepred an daou dermen, e vezont dibabet evit o c'hennotadur kentoc'h eget e sell d'un denotadur spis: ar c'hennotadur "dezverk" zo kreñvoc'h gant Gl. *signe* eget gant Gl. *symptôme*: "*L'EEG plat est signe de mort cérébrale*" ~ "*La fièvre est un symptôme fréquent d'infection*"; kresket eo bet ar mesk gant arver an daou dermen e

¹⁴ Sl. SADED, Kentelioù Bevoniezh, Bon-7/1.

¹⁵ Jean HAMBURGER et Coll., *Dictionnaire de Médecine Flammarion*, 1991, p. 326.

tachennoù all : er Bredelfennerezh e reer gant *symptôme* da verkañ nep erzerc'had ergorel eus an neuroz, hag e virer *signe* evit derc'hadoù buhez gant ar gouziviad ; er yezh voutin, kazetennel, e kennot *symptôme* ur perzh fall, ha *signe* peurliesañ ur perzh mat : “*les symptômes de la crise*” ~ “*les signes de la reprise*”. Gwell ober d’ar brezhoneg hepkoriñ hevelep luziatez sterel ha tremen gant an termen *azon* "erzerc'had un direizh (kreudal pe vredel)", pezh na vir ket evel just a ober gant *arouez* e degouezhoù ’zo (na glotont ket dre ret gant an arverioù Sz. *sign*, Gl. *signe*, Al. *Zeichen*).

Gl. *sém(é)iologie* (er Vezekniezh), a zespizer "étude des signes des maladies" ha Gl. *symptomatologie* "étude des symptômes des maladies", a vez kammarveret ivez da verkañ an azonoù o unan. An daou dermen a denn da vezañ diforc’het dre o c’hennotatur kentoc’h eget dre o denotadur : “*la symptomatologie du SIDA*” zo "teskad azonoù an HAZA"¹⁶, “*la symptomatologie présentée par tel malade*” zo "teskad an azonoù stadet war ar c’hlañvour-mañ klañvour", “*la sémiologie de la perception*” a dalvez "studi kement azon ’zo eus direizhoù ar merzhout". Dre vras, evel ma welez dre ar skouerioù roet a-zioc’h, e kennot *symptomatologie* ur sell dibarek war ur c’hleñved pe war ur c’hlañvour ha *sém(é)iologie a)* ur sell hollekoc’h, *b)* ur studi (e gwir e kaver an termen-mañ el levrioù kelenn dreist-holl). E brezhoneg, an hent eeunañ eo tremen gant an *azonoù* hogos bep tro, ha derc’hel *azonouriezh* evit ar studi war an azonoù (eus strafuilhoù un organ pe un arc’hwel), sk. : “*azonouriezh ar merzhout*”.

Da vezañ klok, notomp Gl. *syndrome* a arouezer drezañ ur stroll azonoù kevredet diouzh ur feur stadegel uhel — termen a arverer ent klasel da verkañ un anaez a zo c’hoazh dindan imbourc’h ha na vo roet dezhañ an anvad *maladie* nemet pa vo bet anavezet an arbennoù anezhañ. En devoud, ne gempleger ket bepred d’an diforc’hadur-se ; da skouer, e talc’her da gomz eus *SIDA*, an *S* o vezañ an dallizherenn eus *syndrome*, goude ma anavezet an arbennoù eus ar *c’hleñved* ez eo an HAZA. Hiziv e tenner da lezel a-gostez keal an arbennelezh ha d’ober gant *syndrome* evit aroueziñ nep stroll azonoù kevredet a stader en ur c’hleñved lavaret, a c’haller kavout ivez e kleñvedoù all, sk. : *syndrome infectieux* "stroll azonoù boutin etre un darn vras eus ar poreoù" — na pa ve ar re-mañ ar sifern pe ar c’holera. Da gevatal brezhonek e reer gant *azoniad*.

¹⁶ Sl. KIS-396 – Gl. *SIDA*, La-09, pp. 375-377.

THÉORIE

[GE – 18 10 03] Er Brederouriezh ez eo dedroet ster Gr. *gewriva* "(an) arsellñ, (an) arvestiñ" betek talvout "adeilad kefredel o c'hoarvezout eus un teskad erganadoù kenvellet ent hentenek". Da gevatal brezhonek e reer gant *damkaniezh* (amprest Kb. *damcaniaeth* "theory, supposition, hypothesis") ha deveradoù all diwar *damkan* (Kb. *damcan* "theory, design, purpose"). Hiziv o devez *théorie* ha *damkaniezh* lies kemeradur, hervez m'ò arverer :

~ hep daveiñ da estreget an erganadoù o unan ; er Jedoniezh, da skouer, e kemer an damkaniezh furm ar reizhiad darbenn-dezren, anezhi un hollad erganadoù dispaket dre boellata diwar erganadoù darbennet ent tidek, hep damant d'ò gwirDED e-keñver ur werc'helezh diavaez, sk. : *damkaniezh an teskadoù* ; hevelep furm a zamkaniezh a reer anezhi un *aksiomatik* ;

~ a-geñver gant anaoudegezh ar bed : adeilad kefredel a stroller drezañ un teskad saveleñoù ha goulakadurioù diwar-bouez ur bennaenn o dezreer diouti hag a ro an dro da zezren goulakadurioù all ; ar furm-se a zamkaniezh a reer anezhi Br. *arlakadenn* hag ivez Gl. *grande hypothèse* (Br. *goulakadur bras*), sk. : *arlakadenn an hollgerc'hellerezh* savelet gant NEWTON ; skiantoù ar beved, ar bred ha skiantoù an den a araez ivez diwar-bouez arlakadennoù, evit d'an kez arlakadennoù bezañ savelet dre hentoù nad int ket re ar skiantoù alvezel : ne zistaolont ket an dezren a zo pennaenn diazez ar re-mañ, nemet ez argerzhont ivez diouzh kemezioù estreget ar Boelloniezh ; ar *Gestalttheorie* (*arlakadenn an emframmoù*), da skouer, a denne dre arvezioù 'zo d'ur reizhiad kloz warni he unan evel ar reizhiadoù jedoniel — ken e chom digor an aters da c'houzout ha ne ve ket *damkaniezh an emframmoù* un anvad dikoc'h eviti ;

~ a-geñver gant an ober : ar varksourion a roas e neuz prederel d'ar c'hemeradur-mañ ; en doazhadur marksek ez eo ober hag anaout daou arvez kevampleg eus an un daelerezh, an daou lankad eus hemañ o vezañ damkanañ an embreg hag embreger an damkan : evit an danvezelouriezh daelerezh pe istorek, arlakadennoù ar skiant zo damkanadennoù istorel da vezañ distremenet etrezek arlakadennoù nevez dre berzh araokâd an daelerezh ; er c'hemeradur-mañ e vez arveret deveradoù *embreg-* a-gendave da zeveradoù *damkan-* ; da heul, e tenner da ober e pep degouezh gant *embregiezh*, *embregel*, h.a. (kentoc'h eget gant *pleustr-* ha deveradoù) a-gevenep da

damkaniezh, damkanel, h.a. (notomp nested c'herdarzhel *damkan* gant *amkan*, e se gant *damkan* egin un dave d'an ober).

ORGANIQUE

[GE – 18 10 03] Gl. *organique* a vez arveret er Vezekniezh gant ar ster "a-zivout un organ", dreist-holl en droienn *trouble organique* "strafuilh a-geñver gant un naoued stadadus en un organ" a-gevenep da *trouble fonctionnel* "strafuilh na stader naoued ebet en e orin". Arzalet e vez seurt disparti gant aozerion a haer e vez ezvezañs an naoued e dalc'h skorted an araezioù arsellñ ; gant aozerion all a haer n'eo ket en organoù emañ orin ar strafuilhoù arc'hwelel, met er bred. Ken ez eo dilezet hiziv an termen *organique* er Vredkleñvedouriezh hag erlec'hiet *somatique* outañ ; e se e kaver ar c'hevenebadoù Gl. *psychique* ~ *somatique* (Br. *bredel* ~ *kreudel*) ha Gl. *psychogène* ~ *somatogène* (Br. *bredien* ~ *kreudien*). En destenn a droez¹⁷, pa ra an aozer anv eus *l'origine organique d'un trouble cognitif de la scolarité*, ez arver *organique* en ur c'hemeradur dispredet ha gwell treiñ ar ger dre Br. *kreudel* : Gl. *d'origine organique*, Br. *a orin kreudel* pe *kreudien*.

PSYCHOGENÈSE

[GE – 18 10 03] Studiet eo bet c'hoazh al lostgerioù a orin gresianek o tec'heriañ ar c'healioù "genel, dec'han, devoudañ", eleze *-gen-*, *-po(i)et-* ha kinniget kevatalioù brezhonek : *-heiat*, *-par*¹⁸. Merket e voe ar forc'hellegezh a zo gant arver al lostger *-gen-*, a dalv pe *a*) "o tec'han, o tevoudañ" (sk. : Gl. *électrogène* "o tec'han tredan"), pe *b*) "dec'hanet gant, devoudet gant" (sk. Gl. : *psychogène*¹⁹ "dec'hanet gant ar bred").

Pa ra KHOMSI en e bennad gant *psychogenèse*, mar komprenan, n'eus ket anv eus *geneliezh ar bred* met eus *bezañ ganet gant ar bred*, eleze eus *bezañ bredien*. Ne gav ket din eo bet arveret an termen brezhonek kevatal da

¹⁷ Abdelhamid KHOMSI, "Les troubles cognitifs de la scolarité ou la galaxie Dys", in *Manuel de Psychologie pour l'enseignement*, Hachette Éducation, 1995 — sl. La-15, KIS-786, pp. 366-371 & KIS-787, pp. 376-382.

¹⁸ Sl. KIS-173 – Et. **-gen-**, **-trop-**, **-po(i)et-** [1975], La-07, pp. 50-51.

¹⁹ Aozerion 'zo o deus klasket lakaat kemm etre *a*) *-gène* ha *b*) *-génique* (kv. Sz. *psychogenic* er c'hemeradur-mañ), met ne hañval ket int bet heuliet.

Gl. *psychogenèse* (pe Gl. *psychogénie* gant aozerion 'zo) er ster-se²⁰ ; ne oufe bezañ nemet *bredienezh* b. (an *i* distaget [j]).

²⁰ En ur ster all, Gl. *psychogenèse* (pe *psychogénie*) "diorreadur an arc'hweliou bredel" zo dec'heriet gant Br. *bredtarzh* ha Gl. *psychogénétique* gant Br. *bredtarzhel*.